

A közfelügyeleti minőség- ellenőrzés tapasztalatai a pénz- és tőkepiac könyvvizsgálóinál

2015. december 9.

Mádi-Szabó Zoltán

A Minőségellenőrzési Bizottság tagja

A Minőség-ellenőrzés folyamata hatósági eljárás

Ügyintézési határidő: (Kkt. 7. § (7) bekezdés): **60 nap**

- hatósági eljárás megindítása: **20 nappal** a helyszíni ellenőrzés előtt

- zárójelentés megküldése az ellenőrzött részére: az ellenőrzést követő **15 napon** belül (Kkt. 170. §)

- észrevétel: zárójelentés kézhezvételétől számított **15 napon** belül

A minőség-ellenőrzés célja

A minőség-ellenőrzési rendszer célja a könyvvizsgálók által végzett jogszabályon alapuló könyvvizsgálatok minőségének javítása.

A minőség-ellenőrzés nem ismételt könyvvizsgálat, azt ellenőrzi, hogy a könyvvizsgáló/társaság munkája során betartja-e a standardokat.

A minőségi garancia alapja a **Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardok** alkalmazása.

Standard szolgál iránymutatásul a könyvvizsgáló minőség-ellenőrzési rendszerére (MER) vonatkozóan is.

A könyvvizsgáló/társaság kialakítja a cégen belüli belső minőség-ellenőrzési rendszerét, melynek betartását társaságon belül számon is kéri. Ezáltal kellő bizonyosságot tud nyújtani arról, hogy a kiadott jelentések az adott körülmények között helytállóak.

2015. évi LXXXV. tv szerint a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók köre bővült

Kkt 2007. évi LXXV. tv. a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről:

Az a gazdálkodó, amelynek átruházható értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség valamely államának szabályozott piacán kereskedésre befogadták, vagy amit egyéb jogszabály közérdeklődésre számot tartónak minősít.

Tpt 2001. évi CXX. tv. a tőkepiacról:

Közérdeklődésre számot tartó kibocsátónak minősül a szabályozott piacra bevezetett értékpapír kibocsátója.

Hpt 2013. évi CCXXXVII. tv:

Közérdeklődésre számot tartó hitelintézet: a törvény hatálya alá tartozó hitelintézet kivéve az MNB, az MFB és a Exim Bank Zrt.; (eddig: mfö.: nagyobb mint 500 mrd Ft)

Bit 2003. évi LX. tv.:

Közérdeklődésre számot tartó biztosító és viszontbiztosító: a biztosító és viszontbiztosító, kivéve a kisbiztosító és kölcsönös biztosító egyesület 2016.01.02-től hatályos (eddig: az éves bruttó díjbevétel elérte az 1 milliárd 500 millió forintot).

Bszt 2007. évi CXXXVIII tv.:

Közérdeklődésre számot tartó befektetési vállalkozás: a törvény hatálya alá tartozó bef. váll. ide nem értve MNB, ÁK, ÁKK. (eddig: mfö.: nagyobb mint 500 mrd Ft).

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó (PIE) definíciója

Az EU-s Rendelet alapján (537/2014/EU rendelet és 2014/56/EU irányelv
2016. június 17.

Tőzsdén jegyzett
értékpapírokat
kibocsátó cégek

Hitelintézetek

Biztosítótársaságok

A tagállamok által
kijelölt gazdálkodó
szervezetek

A magyar jogszabályok alapján 2015. évi LXXXV. Tv. 2015. július 7.

Tőzsdén jegyzett
értékpapírokat
kibocsátó cégek

Hitelintézetek

Biztosítótársaságok

Befektetési
vállalkozások

Kivéve:

- Magyar Nemzeti Bank
- MFB*
- Magyar Export-Import Bank*

Kivéve:

- kisbiztosítók
- kölcsönös biztosító egyesületek

Nem hitelintézetek, ugyanakkor szabályozott piacon forgalomban lévő kötvényeik miatt PIE státuszúak.

Kötelező rotáció

Könyvvizsgálói
megbízás max.
időtartama

Cool-off

Az EU-s Rendelet alapján

10 év

4 év

A magyar jogszabályok alapján

5 év

4 év

A MER ellenőrzése

- Külön kérdőívvel (28/2013. (VI. 29.) NGM rendelet),
- KET alapján,
- 1. témaszámú nemzetközi minőségellenőrzési standard kritériumai alapján,
- könyvvizsgáló cégre vonatkozik (képviseli az ügyvezető, vagy meghatalmazottja).

MER gyakorlati hiányosságai

Elmarad a szabályzat testre szabása, napra készen tartása, nem felel meg a tényleges működésnek.

Nincs dokumentálva a kapcsolatfelvétel az előző könyvvizsgálóval, vagy más módszer az ügyfél tisztességének felmérésére.

Nincs bevonva minden közérdeklődésre számot tartó könyvvizsgálati megbízásnál független minőségellenőr (minőségvizsgáló).

A könyvvizsgáló cég nem bocsátott ki a Kkt. 56. § szerinti függetlenségi nyilatkozatot a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó Audit Bizottsága részére.

A könyvvizsgáló nem tett közzé és nem is rendelkezik átláthatósági jelentéssel.

MER gyakorlati hiányosságai

A minőségbiztosítási szabályzat nem tartalmaz konkrét előírásokat a könyvvizsgálati dokumentációra vonatkozóan, beleértve a végleges megbízási dosszié összeállításának befejezését.

A minőségbiztosítási szabályzat külön adatbiztonságra vonatkozó részt nem tartalmaz (tárolás, visszakereshetőség).

A minőségbiztosítási szabályzat nem tartalmaz előírást a minőségellenőr kijelölésére vonatkozóan, és nem határoz meg semmilyen kritériumot az alkalmasságot illetően.

A minőségbiztosítási szabályzat nem tartalmaz olyan részt, amely könyvvizsgálati (és egyéb) megbízások minőségével kapcsolatos panaszok kezelésére vonatkozik.

Megbízás elfogadása

Tipikus hibák, hiányosságok

A könyvvizsgálói megbízási szerződés tárgya nem tartalmazza az IFRS konszolidált beszámoló könyvvizsgálatát, a könyvvizsgáló azonban elvégezte annak vizsgálatát, mely vonatkozásában könyvvizsgálói jelentés bocsátott ki. A szerződés csak a magyar számviteli törvény szerinti egyedi beszámolóra vonatkozik.

IFRS tudás és tapasztalat (esetleg minősítés) nélkül vállal a könyvvizsgáló IFRS beszámoló könyvvizsgálatát (szerencsére egyre kevesebb).

Speciális szakértelmet igénylő megbízást vállal a könyvvizsgáló, de nem alkalmaz szakértőt (pl. IT vizsgálat milliós tranzakció számmal dolgozó ügyfelek esetén).

Tervezés - Tapasztalt hibák, hiányosságok

A könyvvizsgálati dokumentáció semmilyen dokumentumot nem tartalmazott arra vonatkozóan, hogy a könyvvizsgáló milyen lépéseket tett a belső kontrollok megismerését illetően.

Millió tranzakció számmal rendelkező ügyfél könyvvizsgálatát alapvető eljárásokkal (adatok tesztelése, elemzés) kísérelte meg a könyvvizsgáló megoldani.

Nem tekintette a könyvvizsgáló jelentős kockázatú területnek a részesedések mérlegsorát, pedig a mérlegfőösszeg 85%-át teszi ki, és jelentős számviteli becsléssel érintett terület.

Az eredménykimutatás sorainak vizsgálata egy-egy kartonról egy-egy elem kiválasztásával nem ad elegendő lefedettséget.

A könyvvizsgáló kizárólag a könyvvizsgálati szoftver által ajánlott eljárásokat hajtja végre.

Tervezés - Tapasztalt hibák, hiányosságok

Nincs dokumentált eljárás:

- Csalás hamisítás kockázatára,
- Vállalkozás folytatásának elvének való megfelelés kockázatára,
- Lényeges fordulónap utáni esemény kockázatára,
- Nyitó egyenlegek vizsgálatára,
- Kapcsolt felekkel folytatott tranzakciókra,
- Kritikus IT rendszerekre,
- Üzleti folyamatokra, üzleti kockázatokra,
- Eredménykimutatás soraira, közzéteendő információk vizsgálatára.

Ha a tervezés nem kockázatbecslésen alapul, azzal járhat, hogy nincs elég eljárás tervezve lényeges kockázatok csökkentésére, illetve nem releváns eljárások kerülnek végrehajtásra.

Dokumentáció - Tapasztalt hibák, hiányosságok

A könyvvizsgáló nem dokumentálta azt, hogy a jelentős kérdéseket megvitatta volna a vezetéssel, irányítással megbízott személyekkel.

A könyvvizsgálati dokumentáció az egyes mérleg és eredménykimutatás szekciók esetében 1-1 főlapot tartalmazott, azonban olyan, az egyes könyvvizsgálati lépéseket rögzítő munkalapot nem tartalmazott, amely magában foglalja az adott terület könyvvizsgálatának célját, módszerét, eredményét, az eredményéből levont könyvvizsgálati következtetést. A könyvvizsgálati dokumentáció nem nyújt elegendő és megfelelő bizonyosságot a könyvvizsgálói jelentésben foglaltak alátámasztására.

Dokumentáció - Tapasztalt hibák, hiányosságok

A könyvvizsgálati dokumentáció nem tartalmazott

- 1) számviteli politika ellenőrzést,
- 2) kiegészítő melléklet ellenőrzést,
- 3) üzleti jelentés ellenőrzést.

A munkalapokon nem szerepel, hogy mikor készültek.

A munkalapokon nincsenek következtetések.

A főkönyvi kartonokon 1-1 tétel kipipálásra került, amelyből nem állapítható meg az elvégzett eljárás.

Ellenőrző listák kipipálása anélkül, hogy azok alátámasztó dokumentumokkal meg lennének erősítve nem tekinthetők elegendő könyvvizsgálati bizonyítéknak.

Csalással összefüggő eljárások - hiányosságok

A könyvvizsgáló dokumentáltan nem készített interjút a vezetéssel csalási kockázat témában.

Nem érvényesül a szakmai szkepticizmus.

Nincsenek speciálisan csalással összefüggő eljárások.

A könyvvizsgáló egy ellenőrző listát töltött ki csalás témakörben, de a kérdésekre adott válaszokat semmilyen módon nem támasztotta alá.

A könyvvizsgáló vezetéssel tartott interjújának dokumentálása mindössze a megbeszélés témáját tartalmazta, a vezetés válaszait és a könyvvizsgáló következtetéseit nem.

A könyvvizsgáló nem tekintette magas csalási kockázatúnak az árbevételt, és ezt a döntését nem indokolta.

Csalással összefüggő eljárások - hiányosságok

A könyvvizsgáló által feltárt könyvvizsgálati eltérést nem mérlegelte, hogy eredhet-e csalásból.

A könyvvizsgáló annak ellenére „hatékornak” minősítette a csalási kockázattal kapcsolatos kontrollokat a társaságnál, hogy azokat felmérte vagy tesztelte volna.

A könyvvizsgáló a kontrollok vezetés általi felülírásából származó lényeges hibás állítás kockázatát nem minősítette jelentős kockázatnak. A naplótételek részletes tesztelése dokumentáltan nem történt meg.

Bizonyítékgyűjtés - Tapasztalt hibák, hiányosságok

A vezetés felkért egy értékbecslőt az egyes leányvállalatokban lévő telkek és ingatlanok piaci értékének megállapítására. A könyvvizsgáló nem értékelte a szakértő kompetenciáját, képességét és tárgyilagosságát és annak felhasználhatóságát.

A külső megerősítések nem a könyvvizsgálóhoz érkeznek.

A vevőállomány 90%-át egy december 30-i számla teszi ki. A vevő egy külföldi társaság. A könyvvizsgáló nem küldött megerősítő levelet, nem vizsgálta a szerződést és a teljesítést.

A nyitó egyenlegek vizsgálata nem történt meg. A könyvvizsgáló a nyitó egyenlegekről nem szerzett elegendő és megfelelő bizonyosságot.

A könyvvizsgáló jelentős közzétételek pl. mérlegfőösszeg ötszörösét kitevő kezességvállalás körülményeiről és következményeiről nem szerzett elegendő és megfelelő

bizonyosságot.

Jelentés - tapasztalt hibák, hiányosságok

A könyvvizsgálói jelentésben a könyvvizsgáló kijelenti, hogy az előző évet más könyvvizsgálta, ezért arról nem tud véleményt mondani.

A könyvvizsgáló és a megbízó közötti szóbeli megállapodás szerinti határidőre az ügyfél nem készítette el a beszámolót, ezért a könyvvizsgáló „véleménynyilvánítás visszautasítása” minősítésű könyvvizsgálói jelentést bocsátott ki.

Jelentésben utalás a hiányosságokra, de ennek hatása nem jelenik meg a véleményben,

Jelentős és átfogó tényezők figyelmen kívül hagyása (pl. vállalkozás folytatásának elvének való meg nem felelés).

Közfelügyelet: megbízás(ok) kiválasztása

A hatóság nemcsak közérdeklődésre számot tartó gazdálkodótól kapott megbízást választhat ki ellenőrzésre.

Az ellenőr a helyszíni vizsgálat során további megbízásokat is kiválaszthat, ha az eredeti kijelölés hibás adatszolgáltatáson alapult, vagy az ellenőrzés során tudomására jutott információk alapján indokoltnak látja.

Közfelügyeleti minőség-ellenőrzés

Az ellenőr a minőségellenőrzést a 28/2013. NGM rendelet mellékletében szereplő kérdőívek alapján folytatja le.

KÉRDŐÍVEK:

Asszisztens nélkül, önállóan dolgozó könyvvizsgálók esetén:

52 kérdés (25 szabályzatra vonatkozó ún. eldöntendő kérdés, 27 alkérdés ún. gyakorlati teszt, minden fejezet végén egy kiegészítő kérdés)

Könyvvizsgáló cégek részére:

100 kérdés (32 szabályzatra vonatkozó, 68 gyakorlati teszt, minden témakör végén egy kiegészítő kérdés)

Egyedi megbízások kérdőíve:

190 kérdés + 53 IFRS kérdés

Az egyedi megbízások ellenőrzése során tett súlyos hiányosságok módosíthatják a cégszintű vizsgálat eredményét.

A helyszíni ellenőrzés végén a felek megvitatják a minőség-ellenőrzés várható megállapításait. Jegyzőkönyv készül az ellenőrzésről, és amennyiben indokolt dokumentumjegyzék készül.

Közfelügyeleti hatóság által alkalmazható szankciók köre bővült

A „nem felelt meg” eredménnyel zárult minőségellenőrzés esetén a közfelügyeleti hatóság a következő intézkedéseket alkalmazhatja:

1. kötelezés továbbképzésen való részvételre,
2. figyelmeztetés az előírásoknak nem megfelelő gyakorlat megszüntetésére,
3. fegyelmi eljárás kezdeményezése,
4. kötelezés könyvvizsgálat ismételt elvégzésére vagy a könyvvizsgálói jelentés visszavonására,
5. **pénzbírság kiszabása**, *(könyvvizsgáló esetén: 100 eFt-tól 100 mFt-ig ,
könyvvizsgáló cég esetén: 100 eFt-tól 500 mFt-ig terjedhet)*
6. a Kkt. 49. §-a szerinti minősítés megvonása,
7. a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenység gyakorlásától történő eltiltás *(az eltiltás 3 évig terjedhet)*

Határozat hozatal és fellebbezés

A hatóság a záró jelentés és a beérkezett észrevétel alapján határozatot hoz .

A Kkt. 9/A. §-a alapján a közfelügyeleti hatóság által hozott döntés ellen a kamarai tag könyvvizsgáló, könyvvizsgáló cég – jogszabály megsértésére való hivatkozással – a határozat közzétételétől számított 30 napon belül a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény szerint **bírósághoz fordulhat.**

A közfelügyeleti minőségellenőrzések során feltárt legsúlyosabb hiányosságok

1. Nagyon alacsony könyvvizsgálati díj
2. Független minőségvizsgáló hiánya
3. IFRS tapasztalat és tudás nélkül vállalnak el IFRS beszámoló könyvvizsgálatát
- 4. Szakmai szkepticizmus hiánya**
5. Informatikai rendszerek vizsgálatának hiánya
- 6. Ellenőrző listák automatikus pipálása alátámasztó dokumentumok nélkül**
- 7. Kontroll alapú könyvvizsgálat teljes hiánya**
- 8. A könyvvizsgálati munka tervezése és végrehajtása között nincs összhang**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!!